

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ**

Σταδίου 24, 105 33

Τηλ. 331 2253, 331 0022

Fax: 33 120 33

Email: itep@otenet.gr

URL: <http://www.itep.gr>

Αθήνα, 26 Μαΐου 2004

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τουριστική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Καθώς αναγνωρίζεται σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό, ότι η κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση τείνει να αυξάνει την παραγωγικότητα των εργαζομένων, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πολύ γρήγορη εξάπλωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα στις περισσότερες χώρες.

Στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια οι θέσεις και ο αριθμός των σπουδαστών στο σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αυξήθηκαν με ρυθμούς πολύ γρηγορότερους σε σύγκριση με το ρυθμό αύξησης της τουριστικής απασχόλησης, παρατηρήθηκε μια μετατόπιση των σπουδών από τις κατώτερες προς τις ανώτερες βαθμίδες, δημιουργήθηκαν θέσεις και ευκαιρίες για τουριστικές σπουδές σε πολύ περισσότερες πόλεις απ' ότι παλαιότερα, διευρύνθηκε το φάσμα των προσφερόμενων ειδικοτήτων και σημειώθηκε σημαντική πρόοδος σε θέματα που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των σπουδών, με τα συστήματα πιστοποίησης που δημιουργήθηκαν για τα ΙΕΚ και σε μικρότερο βαθμό και για τα ΚΕΚ.

Παρά την πρόοδο όμως που σημειώθηκε, όχι μόνο δεν λύθηκαν όλα τα παλαιότερα προβλήματα αλλά δημιουργήθηκαν και νέα. Η δομή του συστήματος παρουσιάζει ακόμη σοβαρά κενά και επικαλύψεις, οι μηχανισμοί για ικανοποιητική διασύνδεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις ανάγκες του τουριστικού τομέα ακόμη ελλείπουν, η πρακτική εξάσκηση και η εργαστηριακή πλευρά της εκπαίδευσης παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες, ο σχεδιασμός των προγραμμάτων σπουδών στηρίζεται σε παραδοσιακές διαδικασίες χωρίς να λαμβάνονται επαρκώς υπ' όψη οι μεταβολές που συντελούνται ή εκκολάπτονται στον τουριστικό τομέα διεθνώς και τα θέματα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών δεν έχουν ακόμη τύχει της προσοχής που χρειάζεται.

Η ταχύτατη εξάπλωση της τουριστικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα στα πρόσφατα χρόνια τείνει να οδηγήσει σε υπερπροσφορά αποφοίτων σε αρκετές χώρες και στη δική μας. Αυτό είναι εν μέρει αποτέλεσμα και της διστακτικότητας της εργοδοσίας να προσλάβει άτομα με τουριστικές σπουδές και της αρκετά έντονης ακόμη προτίμησης προς τους εμπειροτέχνες. Συνδέεται όμως σαφώς και με την πολύ μεγάλη ποικιλία και ανομοιογένεια προγραμμάτων σπουδών και το συγκριτικά χαμηλό επίπεδο σπουδών που επιτυγχάνεται σε πολλές περιπτώσεις.

Η απόκτηση των αναγκαίων προσόντων δηλ. των βασικών γνώσεων που απαιτούνται, ανάλογα με το επάγγελμα ή την ειδικότητα, τεχνικών γνώσεων όπως οι ξένες γλώσσες και ο χειρισμός ηλ. υπολογιστών και των ιδιοτήτων συμπεριφοράς όπως λ.χ. η ευγενική και φιλική συμπεριφορά, η ικανότητα χειρισμού αντιπαραθέσεων, η ευελιξία, το πνεύμα ομαδικής εργασίας, η ικανότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών, κλπ.. θεωρείται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις επιτυγχάνεται καλλίτερα μέσω ενός συνδυασμού σχολικής εκπαίδευσης και πρακτικής εξάσκησης.

Η συμβολή του σχολείου κρίνεται γενικά περιορισμένη σε θέματα της τρίτης από τις κατηγορίες προσόντων που μόλις αναφέρθηκαν ενώ είναι πολύ σημαντική από την άποψη των ξένων γλωσσών, της ικανότητας διατύπωσης και της γνώσης των διοικητικών διαδικασιών. Η πρακτική εξάσκηση θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλει σε πολύ σημαντικό βαθμό ως προς όλα τα προσόντα, με εξαίρεση τις ξένες γλώσσες, την ικανότητα διατύπωσης και τη γνώση ηλ. υπολογιστών.

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται μια πρώτη εκτίμηση του μεγέθους και της σύνθεσης της απασχόλησης στον τουριστικό τομέα κατά επάγγελμα ή ειδικότητα για το 2002, που έχει προκύψει από συνδυασμό στατιστικών πηγών .

Από το σύνολο των 250 περίπου χιλ. απασχολούμενων σύμφωνα με τον Πίνακα αυτόν, υπολογίζεται, με βάση και τα δεδομένα της διεθνούς εμπειρίας ότι το ένα τρίτο περίπου εκτελούν καθήκοντα που προϋποθέτουν σημαντική εξειδίκευση Τα υπόλοιπα δυο τρίτα σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό εκτελούν σχετικά απλούστερα καθήκοντα, η εκμάθηση των οποίων μπορεί να συντελείται εμπειρικά και κατά την

Συνολική Απασχόληση κατά ειδικότητα ή επάγγελμα στον τουρισμό 2002			
Ειδικότητα ή επάγγελμα	Άτομα	Σύνθεση	
		%	Αθριστ.
Σερβιτόροι	41.656	16,62	16,62
Ιδιοκτήτες-διαχειριστές ενοικιαζομένων δωματίων	40.000	15,96	32,58
Καμαριέρες	25.896	10,33	42,91
Εστιατορες και υπάλληλοι εστιατορίων και μπαρ	23.000	9,18	52,09
Receptionist και βοηθοί	19.222	7,67	59,75
Υπάλληλοι ταξιδιωτικών γραφείων	18.568	7,41	67,16
Μάγειροι	18.076	7,21	74,37
Βοηθητικό προσωπικό καταστημάτων εστίασης	9.000	3,59	77,96
Καταστηματαρχες τουριστικών ενθυμίων	7.043	2,81	80,77
Λοιποί ξενοδοχειακοί υπάλληλοι	4.789	1,91	82,69
Ξενοδόχοι- επιχειρηματίες λοιπών κατηγοριών ξενοδοχείων (πλην ΑΑ και Α)	4.298	1,71	84,40
Λογιστές και βοηθοί λογιστές	4.181	1,67	86,07
Υπάλληλοι καταστημάτων ενθυμίων και πωλητές	4.173	1,66	87,73
Τεχνικοί και εργάτες συντήρησης	3.887	1,55	89,28
Ταξιδιωτικοί συνοδοί, φροντιστές και ξεναγοί	3.632	1,45	90,73
Ταξιδιωτικοί πράκτορες-επιχειρηματίες	3.200	1,28	92,01
Λάντζα	2.851	1,14	93,15
Γκρουμ	2.762	1,10	94,25
Καθαριστές	2.015	0,80	95,05
Μαιτρ – σου μαιτρ	1.974	0,79	95,84
Διευθυντικά στελέχη ξενοδοχείων ΑΑ και Α κατηγορίας	1.927	0,77	96,61
Υπάλληλοι γραφείου και γραμματείς	1.627	0,65	97,26
Προϊστ. Ορόφων και βοηθοί	1.328	0,53	97,79
Πωλητές	1.221	0,49	98,27
Προϊστ. Υποδοχής και βοηθοί	888	0,35	98,63
Πλύντες	645	0,26	98,89
Ζαχαροπλάστες	619	0,25	99,13
Προϊστ. Εστίασης και βοηθοί	593	0,24	99,37
Τηλεφωνητές	590	0,24	99,61
Σεφ – σου σεφ	531	0,21	99,82
Προϊστ. Συντήρησης	461	0,18	100,00
Σύνολο	250.653	100,00	

άσκηση τους χωρίς να απαιτείται συστηματική εκπαίδευση ή κατάρτιση σημαντικής διάρκειας.

Στη μελέτη παρουσιάζονται εκτιμήσεις για τους αναγκαίους αριθμούς θέσεων στο σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης και αποφοίτων από το σύστημα αυτό συνολικά και χωριστά για τις κυριότερες ειδικότητες, έτσι ώστε σταδιακά έως και το 2015 να καταστεί δυνατή η αύξηση της προσφοράς εκπαιδευμένων ατόμων σε επίπεδα που να ικανοποιούν τη συνολική ζήτηση για εξειδικευμένα στελέχη στον τουριστικό τομέα.

Οι απαιτούμενες θέσεις σύμφωνα με τους υπολογισμούς αυτούς είναι υπερδιπλάσιες από εκείνες που διαθέτει το σύστημα στην παρούσα φάση. Καθώς όμως από την άλλη μεριά η ζήτηση εκπαιδευμένων στελεχών υπολείπεται κατά πολύ των δυνατοτήτων της προσφοράς από το υφιστάμενο σύστημα στη φάση αυτή δεν κρίνεται αναγκαία ή σκόπιμη η περαιτέρω σημαντική αύξηση της χωρητικότητας του συστήματος. Ύστερα από μια περίοδο γρήγορης ποσοτικής επέκτασης, βασικό ζητούμενο για το προσεχές μέλλον είναι η βελτίωση της ποιότητας και η καλλίτερη προσαρμογή των εκρών του συστήματος στις ανάγκες του τουριστικού τομέα.

Είναι ανάγκη να καταβληθεί μια συνολική προσπάθεια σε όλες τις βαθμίδες τουριστικής εκπαίδευσης για αναθεώρηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του σκέλους της πρακτικής εξάσκησης τόσο με την έννοια του εκπαιδευτικού χρόνου που αφιερώνεται σ' αυτήν σε σύγκριση με τη θεωρητική διδασκαλία όσο και με την έννοια της ποιότητας της. Είναι επίσης ανάγκη το σκέλος της πρακτικής εξάσκησης να μην αποτελεί απλή προϋπόθεση για τη συμμετοχή στις εξετάσεις και την απόκτηση του τίτλου αλλά να καταστεί οργανικό τμήμα του μηχανισμού των εξετάσεων, με τη θέσπιση των κατάλληλων δοκιμασιών, που θα έχουν σκοπό να μετρήσουν τα αποτελέσματα της.

Η πολιτεία παρέχει δωρεάν παιδεία ακόμη και σε άτομα που σπουδάζουν στα ΑΕΙ, παρά την μεγάλη υπεροχή της ζήτησης για τέτοιου είδους σπουδές σε σχέση με την προσφορά. Προκειμένου όμως για την επαγγελματική κατάρτιση η σημασία της οποίας για την παραγωγικότητα είναι άμεση και για την οποίαν η ζήτηση από την πλευρά των υποψηφίων δεν είναι τόσο έντονη χρεώνονται δίδακτρα ακόμη και στα δημόσια ιδρύματα. Σε καλά σχεδιασμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης πρέπει να δίνεται προτεραιότητα και η ανάλογη οικονομική μεταχείριση των σπουδαστών τους.

Της ποιότητας των σπουδών άπτονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο όλα τα θέματα που εξετάστηκαν πιο πάνω. Η διαδικασία όμως βελτίωσης της ποιότητας των τουριστικών σπουδών μπορεί να επιταχυνθεί με μεθοδεύσεις και μέτρα όπως τα εξής:

- Η ικανοποιητική πληροφόρηση για την ξένη εμπειρία ιδιαίτερα σε χώρες όπου κατά τεκμήριο οι επιδόσεις από άποψη ποιότητας εμφανίζονται ικανοποιητικότερες
- Η συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα άλλων που προσφέρουν προγράμματα τουριστικών σπουδών τόσο σε επίπεδο διδασκόντων όσο και με την ανταλλαγή σπουδαστών
- Η διοχέτευση μέρους των πόρων που διατίθενται από το δημόσιο για την τουριστική εκπαίδευση στην προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας των σπουδών σε επιλεγμένες μονάδες ή τμήματα του όλου συστήματος
- Η αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών με κριτήρια καθαρά εκπαιδευτικά
- Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων με την παρακολούθηση του βαθμού ικανοποίησης της εργοδοσίας από τους αποφοίτους
- Η συνεχής αναβάθμιση των διαδικασιών πιστοποίησης έτσι ώστε οι σχετικές εξετάσεις να συλλαμβάνουν την ουσία
- Η φροντίδα για τη βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτών σε ένα τομέα όπου σημαντικό μέρος τους δεν παράγεται για το σκοπό αυτό από το εκπαιδευτικό σύστημα, όπως συμβαίνει με τη γενική παιδεία και όπου το μέρος αυτό καλείται να διδάξει ειδική ύλη και να χρησιμοποιήσει μεθόδους που διαφέρουν από εκείνες που προσιδιάζουν στη γενική παιδεία.

Ιδιαίτερα σε ένα νέο τομέα όπου η ποιότητα υστερεί ορισμένα ιδρύματα ή προγράμματα θα μπορούσαν να επιλεγούν ως πιλοτικού χαρακτήρα και σε αυτά να χορηγούνται οι ανάλογοι πόροι προκειμένου να ακολουθούν μια πολιτική ποιότητας και πρωτοπορίας.

Ιδιαίτερα για τον τουριστικό τομέα είναι ανάγκη με συστηματικό τρόπο να παρακολουθούνται και οι γνώμες και οι εκτιμήσεις της εργοδοσίας ως προς την χρησιμότητα του κάθε προγράμματος σπουδών.

Χρειάζεται πολύ περισσότερη προσπάθεια πριν δημιουργηθούν αποτελεσματικές δομές εκπαίδευσης και πιστοποίησης εκπαιδευτών και είναι ανάγκη να δοθεί περισσότερη προσοχή στα κίνητρα προσέλκυσης ικανών εκπαιδευτών.